

ROMOS MIŠIŲ ISTORIJA (30)

MOTERYS IR EUCHARISTIJA: NAUJA PADĖTIS



Prieš Vatikano II Susirinkimą Mišių vidinio dalyvavimo lygmenyje moterys nebuvo nuskriaustos, tačiau išorinio dalyvavimo srityje jos patirdavo įvairius apribojimus. Po Susirinkimo išorinio dalyvavimo galimybės Eucharistijos šventime ženkliai padidėjo abiejų lyčių pasauliečiams, be to, nemažai lyčių skirtumų panaikinta. Šiandien tiek moterys ir merginos, tiek vyrai ir vaikinai gali dalyvauti visose liturginėse apeigose, kurios priklauso bendrosios pakrikštytųjų kunigijos sričiai; moterims neteikiamos tik oficialios skaitovo ir akolito pareigybės.

Be abejo moterys ir prieš Susirinkimą dalyvavo kai kuriose išorinėse šventimo apeigose: jos priimdavo Kristaus Kūną ir Kraują, siūdavo liturginius drabužius ir altoriaus užtiesalus, kepdavo komunikantus, puošdavo šventoves, ruošdavo vaikus pirmajai komunijai, savo vienybę su Kristumi, priimtu sakramentiniu būdu, jos išlaikydavo dalyvaudamos įvairiuose eucharistinio pamaldumo momentuose (Švč. Sakramento palaiminimas ir adoracija) ir artimo meilės darbuose.

Nuo Susirinkimo moterims (kaip ir pasauliečiams vyrams) atvertos naujos išorinės galimybės dalyvauti Eucharistijoje. Tai pirmiausia daugelis vaidmenų, kurie atsivėrė visai liturginei sueigai: aklamacijos, atliepai, psalmės, priegiesmiai, gestai, kūno laikysenos (Plg. SC 30). Tiek vyrams, tiek moterims labai pozityvų poveikį atnešė perėjimas prie vietinės kalbos, galimybė dalyvauti visuotinėje maldoje, priimti komuniją iš tos pačios aukos ir dviem pavidalais. Moterims atsivėrė šios galimybės: skaityti skaitinius prieš Evangeliją, skaityti visuotinės maldos intencijas, vadovauti bendruomenės giedojimui ir akompanuoti muzikos instrumentu, teikti aiškinimus ir komentarus, susodinti tikinčiuosius¹.

Pradžioje visos šios pareigos mieliau buvo patikėtos vyrams, o moterims (pirmiausia pašvęstojo gyvenimo, po to pasaulietėms) jos duotos tik tada, kai nebuvo tinkamų vyrų. Tada jos skaitydavo skaitinius

¹ Plg. DIEVO KULTO KONGREGACIJA, Trečioji instrukcija apie tikslų liturginės Konstitucijos taikymą „Liturgicae instaurationes“, 1970 m. rugs. 5 d. https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/liturgicae_inst.html

prieš Evangeliją, vadovaudavo giesmių chorams, tačiau turėjo laikytis už sanktuariumo (presbiterijos) ribų². 1972 m. Paulius VI nusprendė atstatyti nuolatinį diakonatą (*Ad pascendum*)³ ir įsteigė dvi oficialias pasaulietines tarnystes – lektorius ir akolito (*Ministeria quaedam*)⁴. Jei yra akivaizdu, kad diakonatas priklauso kunigystės sakramentui, tai pasaulietinės tarnystės yra Bažnyčios kūriny.

Lektorius ir akolito oficialios tarnystės, nors ir aiškiai skirtos nepašvęstiems pasauliečiams, duodamos vyrams, „sulig garbinga tradicija“ (*Ad pascendum* 7). Iš tikrųjų, šios tarnystės duodamos pasauliečiams vyrams ir moterims, tačiau *tik laikinu ir išskirtiniu būdu*. Praktiškai oficialiosios lektorius ir akolito tarnystės suteikiamos kandidatams į nuolatinį arba pereinamąjį diakonatą⁵.

Prieš pasirodant Pauliaus VI instrukcijai *Ministeria quaedam*, (1972) moterys jau galėjo skaityti skaitinius prieš Evangeliją, o kai kur vyskupai gavo leidimą, kad šventimų neturintys pašvęstojo gyvenimo vyrai ir moterys galėtų dalinti komuniją (tik komunijos likutį) savo bendruomenėms, kurios neturi kunigo. Po instrukcijos pasirodymo pasauliečiai, vyrai ir moterys, pradėjo ne tik skaityti skaitinius, bet ir galėjo tapti išskirtiniai komunijos dalintojai. Instrukcija *Immensae caritatis*⁶ (1973) nustatė šių patarnavimų normas.

Pagal 1983 m. Bažnyčios kanonų teisės kodeksą ganytojai gali suteikti pasauliečiams (nepatikslinant lyties) liturgines tarnystes, kurios nereikalauja kunigystės sakramento (plg. CIC 230 kan. § 3). Kadangi moterys dalyvauja bendroje pakrikštytųjų kunigystėje, joms galima suteikti tas pačias pastoracines tarnystes kaip ir vyrams pasauliečiams. Šiandien nemažas skaičius moterų įgijo teologinę formaciją ir gali skleisti Žodį per katechezę, vadovauti Biblijos, maldos grupėms, vesti rekolekcijas, publikuoti egzegzės, teologijos komentarus. Jos dalyvauja Žodžio tarnystėje ir vadovaudamos giesmių chorams.

² Plg. Bendras Romos Mišiolų įvadas nr. 66 ir 70.

³ Plg. Paulius VI, Apaštalinis laiškas „*motu proprio*“ forma „*Ad pascendum*“ nurodantis diakonato tvarką http://www.diaconat.cef.fr/documentation/2_Documents_orientation/1_St_Siege/2_Documents_pontificaux/A003_Motu%20proprio%20Ad%20Pascendum.htm (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)

⁴ Plg. Paulius VI, Apaštalinis laiškas „*motu proprio*“ forma „*Ministeria Quaedam*“ reformuojantis tonsūros, mažųjų ordinų ir subdiakonato tvarką lotynų Bažnyčioje, 1972. 07. 15. https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/ministeria_quae.html (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)

⁵ Plg. BUTLER, S. „*Femmes et Eucharistie: situation nouvelle dans l’Eglise depuis une cinquantaine d’années*“, in *Eucharistia, encyclopédie de l’Eucharistie*, Paris, Cerf, 2004, p. 518.

⁶ Plg. Dievo kulto ir sakramentų kongregacija, laiškas „*Immensae caritatis*“ apie komunijos priėmimo kai kuriomis aplinkybėmis palengvinimą, 1973. 01. 29. <https://www.ewtn.com/library/CURIA/CDWIMCAR.HTM> (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)

Moterų patarnavimas prie altoriaus

Sudėtingesnis moterų patarnavimo prie altoriaus klausimas. 1994 m. kovo 15 d. Dievo Kulto Kongregacija šiuo klausimu išsiuntė vyskupų konferencijų vadovams laišką, kuriame išdėstė tokius punktus⁷:

1) Nuspręsti turi kiekvienas vyskupas. Jis turi spręsti sumaniai, kad religinis gyvenimas jo diecezijoje skleistųsi harmoningai. Tai reiškia, kad, jei vyskupas dėl įvairių priežasčių nieko nesako, draudimas moterims patarnauti prie altoriaus išlieka.

2) Vyskupas gali duoti tokį leidimą (tai nebus nurodymas), nes kanonų teisės kodeksas teigia: „Laikiniai paskirti pasauliečiai liturginėse apeigose gali atlikti lektoriaus pareigas; taip pat visi pasauliečiai gali atlikti komentatoriaus, kantorius ar kitas pareigas pagal teisės normą“ (CIC 230 kan. § 2).

3) Išgirdęs vyskupų konferencijos nuomonę, kiekvienas vyskupas, jei to reikia, sprendžia asmeniškai. Jei keli vyskupai leido moterims patarnauti prie altoriaus, tai neturi būti priederme kitiems vyskupams. Dievo Kulto Kongregacijos laiške taip pat pažymima, kad atskiras vyskupas gali spręsti tik tada, kai vietinė vyskupų konferencija išreiškė savo nuomonę. Ir priešingai, vyskupų konferencijos nuomonė, kokia ji bebūtų, atskiram vyskupui nėra priedermė.

4) Šventasis Sostas primena, kad visuomet bus svarbu laikytis gerbiamos patarnavimo prie altoriaus tradicijos, patikėtos jauniems vaikinams. Kaip žinia, toks patarnavimas skatina pašaukimus į kunigystę.

5) Jei vyskupas, dėl išskirtinių priežasčių, leidžia moterims patarnauti prie altoriaus, jis turi šitai paaiškinti tikintiesiems, pasiremdamas anksčiau minėtu kanonu (CIC 230 kan. § 2), pridurdamas, kad pastaroji kanono norma jau plačiai vykdoma ten, kur moterys dažnai atlieka laikinas lektoriaus pareigas, kviečiamos dalinti Šventąją Komuniją kaip išskirtiniai Eucharistijos patarnautojai ir atlieka kitas funkcijas pagal CIC 230 kan. § 3.

6) Šios tarnystės pagal vyskupo sprendimą pasauliečiams yra patikimos „laikiniai“ (CIC 230 kan. § 2) ir jie, vyrai ir moterys, teisės vykdyti šias tarnystes neturi.

⁷ Plg. Dievo Kulto Kongregacija, 1994 m. kov. 15 d. https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/servantes_2003.html
(Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)

2001 m. liepos 27 d. Dievo Kulturo Kongregacija išleido kitą laišką, kuriame patikslino vieną svarbią detaliją: net jei ir vietos vyskupas leido moterims patarnauti prie altoriaus, kunigas savo parapijoje gali tai uždrausti, ypač jei jo sprendimas argumentuotas pašaukimų į kunigystę skatinimu⁸.

Tad moterims neteikiamos oficialiosios lektorius ir akolito tarnystės. Jos gali dažnai atlikti laikinas lektorius pareigas, tačiau akolito pareigos joms lieka labai ribotos. Joms neleidžiama sakyti homilijos ir siekti kunigystės. Pagal popiežius pal. Paulių VI ir šv. Joną Paulių II, katalikų Bažnyčia neturi galios teikti moterims kunigystės sakramento, nes Viešpats nepakvietė moterų į dvylikos mokinių, kurių funkcija yra perteikti šį sakramentą, tarpą. Tačiau moterų nepakvietimas į apaštalinę tarnystę neimplikuoja moterų žemesnės padėties, tai tiesiog atitinka Dievo išmintį⁹.

Br. Lukas Skroblas OSB

Bibliografija

- PAGRINDINIS MIŠIOLAS, Bendras Romos Mišiolio įvadas nr. 66 ir 70., Kaunas – Vilnius, 1987.
- BUTLER, S. „Femmes et Eucharistie: situation nouvelle dans l’Eglise depuis une cinquantaine d’années“, in *Eucharistia*, encyclopédie de l’Eucharistie, Paris, Cerf, 2004, p. 517–521.
- Plg. PAULIUS VI, Apaštalinis laiškas „motu proprio“ forma „Ad pascendum“ nurodantis diakonato tvarką
http://www.diaconat.cef.fr/documentation/2_Documents_orientation/1_St_Siege/2_Documents_pontificaux/A003_Motu%20proprio%20Ad%20Pascendum.htm (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)
- PAULIUS VI, Apaštalinis laiškas „motu proprio“ forma „Ministeria Quaedam“ reformuojantis tonsūros, mažųjų ordinų ir subdiakonato tvarką lotynų Bažnyčioje, 1972 m. liep. 15 d.
https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/ministeria_quae.html (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)
- DIEVO KULTO IR SAKRAMENTŲ KONGREGACIJA, laiškas „Immensae caritatis“ apie komunijos priėmimo kai kuriomis aplinkybėmis palengvinimą, 1973 m. saus. 29 d.
<https://www.ewtn.com/library/CURIA/CDWIMCAR.HTM> (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)

⁸ Plg. *Notitiae*, 2001 rugpjūtis – rugsėjis, (421–422, p. 397–399). Žr. Taip pat, Dievo Kulturo Kongregacija, 2001. 07. 27.
https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/servantes_2003.html (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)

⁹ Plg. BUTLER, S. *op. cit.*, p. 521.

- DIEVO KULTO KONGREGACIJA, Apie moterų patarnavimą prie altoriaus, 1994 m. kov. 15 d.
https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/servantes_2003.html (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)
- DIEVO KULTO KONGREGACIJA, Apie moterų patarnavimą prie altoriaus, 2001 m. liep. 27 d.
Notitiae, 2001 rugpjūtis – rugsėjis, (421–422, p. 397–399). Žr. Taip pat
https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/servantes_2003.html (Žiūrėta internete 2015. 05. 13.)
- DIEVO KULTO KONGREGACIJA, Trečioji instrukcija apie tikslų liturginės Konstitucijos taikymą
„Liturgicae instaurationes“, 1970 m. rugs. 5 d.
https://www.ceremoniaire.net/depuis1969/docs/liturgicae_inst.html
- KANONŲ TEISĖS KODEKSAS, Lietuvos vyskupų konferencija, Vilnius, Katalikų pasaulio leidiniai, 2012.